

Opetus- ja kulttuuriministeriölle

Arenen lausunto hallituksen esityksestä laiksi tutkimustietovarannosta

VN/17453/2021-OKM-1

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene pitää lakiesitystä tutkimustietovarannon perustamisesta hyödyllisenä ja tarpeellisenä. Tutkimusta koskevan tiedon kerääminen yhteiseen tietovarantoon helpottaa tietojen saavutettavuutta ja käytettävyyttä. Tutkimustietovaranto myös edistää tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnalla tuotetun tiedon näkyvyyttä.

Pidämme hyvänä, että tutkimusorganisaatioiden osallistuminen tietovarantoon perustuu vapaaehtoisuuteen. Toivottavaa kuitenkin on, että korkeakoulut ja tutkimuslaitokset liittyvät tietovarantoon mahdollisimman laajalti, jotta varanto kattaa mahdollisimman laajasti Suomessa tehdyn tutkimuksen.

Lakiesityksen mukaan opetus- ja kulttuuriministeriö toimii tietovarannon rekisterinpitäjänä. Arene pitää esitettyä järjestelyä hyvänä. Rekisterinpitäjyyden kuuluminen yhdelle toimijalle selkeyttää myös tietovarantoon tallennettujen tietojen ylläpitoa ja päivitysvastuuta. Vaikka rekisterinpitäjyys ja vastuu tietojen ylläpidosta kuuluvat opetus- ja kulttuuriministeriölle, on keskeistä, että tutkimusorganisaatio ja tutkijat kykenevät mahdollisimman jouhevasti päivittämään, korjaamaan ja täydentämään tietovarannossa olevia tutkimustietoja, jotta varannossa olisivat varmasti ajankohtaisin ja uusien tieto.

Tietojen luovutuksen osalta Arene edelleen korostaa, että tutkijoiden tietojen tulee olla tutkimustietovarannossa suljettuna ulkopuolisilta, kunnes tutkija päättää itse avata tietonsa näkyville määrittelemälleen yleisölle. Näin noudatetaan GDPR:n mukaista lähtökohtaa, jossa yksilö päättää itse tietojensa avoimuudesta.

Tietovarantoon osallistumisen kustannukset

Tutkimustietovaranto on esimerkki hyvää tarkoittavasta uudistuksesta, joka samalla lisää pysyvällä tavalla ammattikorkeakoulujen tehtäviä ja kustannuksia. Tietovarantoon liittyminen edellyttää tietojärjestelmien välistä integraatiota ja tietojen syöttäminen järjestelmään edellyttää henkilöstöresursseja.

Toinen kustannuksiin liittyvä kysymys koskee tutkijaprofiileja. Tutkimustietovarannossa tutkijaprofiilien kautta tutkijan ja tutkimuksen näkyvyys on tärkeä osa tutkimuksen yhteiskunnallista vaikuttavuutta. Ammattikorkeakouluissa ei tällä hetkellä kerätä tutkijaprofiiliin sisältyviä tietoja, eivätkä käytössä olevat järjestelmät tue tällaisten tietojen keräämistä tai tiedot ovat hajallaan eri

järjestelmissä. Täysipainoinen tietovarantoon osallistuminen edellyttää monelta ammattikorkeakoululta tietojärjestelmiin kohdistuvia muutoksia, joilla on merkittäviä kustannusvaikutuksia. Ilman niitä vaarana on, että tietojen tallentaminen tutkimustietovarantoon ammattikorkeakoulujen tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotyöstä jää yksittäisten henkilöiden varaan, eikä ole mahdollista systemaattisesti siirtää tietoja organisaatiosta tutkimustietovarantoon.

Arene kiinnittää vakavaa huomiota siihen, että pieniltä näyttävät lisätehtävät vaativat yhdessä suuria resursseja, jotka ovat pois perustehtävistä koulutuksesta ja TKI-toiminnasta.

Lisäksi esitämme lakiesityksessä selvennettäväksi, onko tutkimusorganisaatioilla oikeus periä maksuja sellaisista aineistoista, joiden toimittaminen aineiston pyytäjälle edellyttää erillistä tiedon hakuja ja etsintää tietokannoista.

Ammattikorkeakoulujen rehtorineuvosto Arene ry

Mervi Vidgrén
puheenjohtaja

Ida Mielityinen
toiminnanjohtaja